

постанові говорилося що усі громадяни які досягнули 18 років могли виступати як захисники у суді. Однак згодом у лютому 1918 році, Центральна Рада поновила присяжну і приватну адвокатуру. Нажаль, через рік її знову ліквідували.

Пройшовши такий довгий шлях реформ, організація адвокатури перейшла в такому вигляді до рук Директорії. Виходячи з цього, думка, що органи адвокатури майже не функціонували – неправильна. Адвокати, яких було відносно мало, працювали у своїй сфері, але їх становище було не з найкращих. Одним із основних напрямків діяльності правозаступників України вважався захист інтересів громадян у судах. Але в ту добу можна також відмітити дуже цікаву і незвичайну діяльність адвокатів, що відображалась у політичній та державотворчій роботі. Нам потрібно згадати про таких, маловідомих, але безперечно важливих діячів.

Опанас (Панас) Михайлович Андрієвський (1878 - 1955) - український державний і політичний діяч, юрист, адвокат. Опанас Андрієвський народився 1878 року в Уманському повіті на Київщині. 1906 року закінчив Демидівський юридичний ліцей у Ярославлі. Після закінчення ліцею деякий час займався науковою роботою, згодом — адвокатською практикою у Києві. Був мировим суддею. Брав участь в українському національному русі. 14 листопада 1918 року разом з Володимиром Винниченком, Федором Швецем, Симоном Петлюрою, Андрієм Макаренком увійшов до складу Директорії Української Народної Республіки. Підтримував позицію Симона Петлюри, спрямовану на безкомпромісну боротьбу проти більшовиків і пошук шляхів укладення союзного договору з Антантою. Наприкінці квітня 1919 року змінив свій погляд та вимагав призначити Євгена Петрушевича тимчасовим президентом України до скликання Установчих Зборів: передати всю повноту військової влади, усунути від керівництва військовими справами Симона Петлюру, якого він вважав відповідальним за поразки українського війська, але через невдачу цього питання вийшов зі складу Директорії УНР. Надалі він займався педагогічною діяльністю, та готував майбутніх юристів.

Ще одна важлива постать. Михайло Агафонович Корчінський (1885-1937) — український адвокат, політичний і громадський діяч. Здобути освіту для нього було дуже важливо, але в край важко. Через його патріотизм, любов до української землі він постійно брав участь у студентських політичних акціях, за що його не раз виключали з різних навчальних закладів. Все ж здобувши освіту юриста в Санкт-Петербурзі він розпочав свою трудову діяльність. З 1911 року вступив до складу петербурзької присяжної адвокатури: помічник присяжного провіреного. 1919 року — зайняв посаду державного секретаря у кабінеті Сергія Остапенка. Разом з ним він намагався витягнути Директорію з важкої ситуації, стараючись заключити договір з Антантою, війська якої стояли в Одесі. Але ця спроба заручитися союзниками не мала успіху. У листопаді 1919 року у Кам'янці-Подільському увійшов до створеної Іваном Огієнком Ради Головноуповноваженого Уряду УНР, однак відмовився від посади заступника. Надалі він продовжив займатися адвокатською діяльністю. Михайло Корчінський та Опанас Андрієвський є яскравим прикладом того, що адвокати відігравали велику роль у політиці УНР. Вони теж боролись за українське майбутнє, своїми способами які історія, не так прославляє, як би хотілось, але це був теж важливий вклад. Їх потрібно ставити в приклад адже доказали, що адвокати це не тільки правозахисники у суді, але й на більш потужнішій арені – політичній.

Кришкевич Д.О.

студент 5-го курсу Інститута уголовной юстиции

Національного университета «Одесская юридическая академия»

ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ АДВОКАТУРЫ УКРАИНЫ

Многие столетия адвокатура оставалась довольно стабильным институтом защиты интересов граждан. Однако подходы к формированию адвокатуры менялись на протяжении многовековой истории человеческой цивилизации. Исторический путь развития и возникновения адвокатуры в Украине целесообразно проследить с того времени, когда она была законодательно закреплена и организационно оформлена, как особый правовой институт.

Еще во времена Киевской Руси (IX-XIII ст.) роль защитников в судах выполняли родные и приятели сторон, послухи (свидетели порядочной жизни обвиняемого). В тот период, когда украинское судопроизводство характеризовалось сплошным господством обычного права и полным его преимуществом над писаным законом, права защитника в судах имели характер общественного, товарищеского, а не профессионального занятия. Его роль заключалась исключительно в моральной поддержке своей стороны.

Зачатки нынешней адвокатуры в Украине начали появляться в период польско-литовских времен (XIV-XVI ст.). Земли Украины в последней четверти XIV ст. были подчиненные Великому княжеству Литовскому, а после заключения в 1569 г. Люблинской унии между Польшей и Литвой и образование вследствие этого Речи Посполитой, они были присоединены к Польше. Хотя это событие произвело ряд серьезных отрицательных общественно-политических последствий для Украины, в то же время послужило толчком для формирования основ правовой системы Украины. Особую роль в этом плане сыграли Литовские уставы и Магдебургское право. Сначала профессиональная адвокатура появляется в городских судах, а со временем - в общих публичных. Термин «адвокат» в значении защитника прав стороны, впервые употребляется в «Правах, по которым судится малороссийский народ» - памятке казацкого права 1743 г., т.е. в период Гетманщины в Украине. До тех пор же первый Литовский устав 1529 г. употребляет термин «прокуратор». Таким образом, когда в украинских городах начало действовать Магдебургское право, в городских судах впервые появляется защитник, как профессиональный юрист. Однако в те времена еще отсутствовали любые нормы, которые бы закрепляли условия, на основании которых было бы возможно выступать в суде в роли защитника. Итак, с помощью Литовского статута в Украине впервые была сделана попытка упорядочить дело судебной защиты и четко выделить адвокатуру, как отдельный институт.

Следующим шагом формирования адвокатуры, как отдельного института, стал этап кодификации украинского права в первой половине XVIII ст., которая закончилась в 1743 г. Результатом чего стал проект кодекса украинского права под названием: «Права, по которым судится малороссийский народ». Следует отметить, что хотя этот законопроект и не был принят царским правительством, однако применялся на практике. Глава VIII данной кодификации посвящает пять артикулов, которые содержат 21 пункт, что касаются адвокатуры. В этом кодексе впервые содержится термин «адвокат» или «поверенный». Согласно данному нормативно-правовому акту адвокатом могло быть лишь лицо, соблюдавшее все условия прописанные в законе, к примеру, нехристиане могли защищать только своих единоверцев, а духовные - лишь духовных. Адвокатской деятельностью не могли заниматься судебные служащие в своих округах. Хотя работа адвоката оплачивалась, предполагались случаи, когда адвокат должен был осуществлять защиту бесплатно. Освобождались от оплаты вдовы, сироты, малообеспеченные. Если адвокатом были предприняты действия, которые послужили причиной вреда подзащитному, то на него полагалась обязанность возмещения ее в двойном размере. Кроме того, суд в этом случае обязан был лишить защитника права заниматься адвокатской практикой, арестовать его или подвергнуть телесным наказаниям. В особо важных делах за умышленное нарушение адвокатом своих обязанностей предполагалось даже отрезание языка. За неумышленные нарушения, т.е. небрежное выполнение адвокатом своих обязанностей, который наносит клиенту ущерб, «Права» требуют возместить этот вред в полном объеме. Кроме того, суд мог подвергнуть наказанию такого защитника тюремным сроком на четыре недели.

Адвокатура в Украине, как самостоятельный правовой институт, получила развитие после проведения судебной реформы XIX в., в результате которой наряду с закреплением таких буржуазно-демократических принципов, как общий и равный для всех суд, гласность процесса и т.п., было закреплено и право обвиняемого на защиту. Правовую регламентацию институт адвокатуры получил по «Судебным уставам», утвержденным 20 ноября 1864 г. Согласно уставам присяжные (так именовались адвокаты) делились на две категории - присяжных и частных. Присяжные поверенные могли роль защитника в гражданских и уголовных делах, которые рассматривались в суде. Статистика свидетельствует, что в 1910 г. на одного присяжного поверенного Харьковской судебной палаты приходилось 112,6 уголовных и гражданских дел, Киевской - 81,3, Одесской - 88,6.

И только лишь 19 декабря 1992 Верховная Рада Украины приняла Закон "Об адвокатуре" № 2887-ХІІ. Согласно, которому адвокатура Украины является добровольным профессиональным общественным объединением, призванным содействовать защите прав, свобод и представлять законные интересы граждан Украины, иностранцев, лиц без гражданства, юридических лиц, предоставлять им различную юридическую помощь. Адвокатура Украины осуществляет свою деятельность на принципах верховенства закона, независимости, демократии, гуманизма и конфиденциальности.

Сейчас же адвокатура Украины является полностью самостоятельным и состоявшимся институтом по защите прав и законных интересов граждан. Действующий на данный момент закон «Про адвокатуру и адвокатскую деятельность» от 5 июля 2012 года, закрепляет следующее определение адвокатуры – адвокатура Украины это негосударственный самоуправляемый институт, который обеспечивает осуществление защиты, представительства и предоставления других видов правовой помощи на профессиональной основе, а также самостоятельно решает вопросы организации и деятельности адвокатуры в порядке, установленном этим законом.

Левченко К.І.

*студентка 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТУРА В ПЕРІОД ПАНУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ШЛЯХТИ (XV – XVI ст.)

Історія адвокатури на українських землях сягає своїм корінням ще часів Київської Русі, проте вона існувала не як окремий інститут, а у зв'язку із судовим представництвом, яке допускалося лише тільки як виняток для деяких категорій осіб (дітей, жінок, людей похилого віку, ченців, глухих) і одержало згодом вільне застосування, перетворившись у професійне заняття особливого класу осіб, які були краще за інших ознайомлені з нормами права і процесу та виконували роль правозаступників, яке стало їх джерелом до існування. Більшість вчених – істориків сходяться на одній позиції, що формування на Україні інституту адвокатури, яка набуває рис професійного характеру, відбувається за часів польсько-литовського правління (XIV–XVI ст.) і пов'язують цей процес з тим, що в названий період звичаєве право витісняється писаним законом у містах та загальнодержавних судах, де запроваджується магдебурзьке (німецьке міське) право (XV ст.). Запровадження магдебурзького права по-перше, закріпило принципи усності, змагальності і гласності судочинства, що і відкрило широкий доступ до нього судових представників – прокураторів, а по-друге, унеможливило здійснення представництва інтересів у суді недосвідченими людьми, адже ведення справи у суді потребувало не лише знань правової сфери, але й практичного досвіду. Дані підстави і сприяли формуванню інституту адвокатури, яка як професія, почала формуватися у містах з магдебурзьким правом і яку юристи того часу вважали необхідним інститутом правосуддя.

У земських судах – містах, де магдебурзьке право не набуло свого поширення, на початку XVI ст. представництво у судах здійснювали переважно писарі; до суду також допускалися і бояри, купці, родичі, приятелі. Проте на перший план за часів польсько-литовської доби у якості захисника виступає прокуратор. Окремо слід відмітити, що основою формування адвокатури є саме судове представництво, оскільки магдебурзьке право не розрізняло правозаступництво (адвокатуру) та судове представництво.

Адвокатуру як самостійний інститут уперше було закріплено у Литовських статутах. Перший Литовський статут 1529 р. поруч із принципом особистої участі особи у судовому процесі закріпив можливість діяти в суді і через представника. При цьому, слід відмітити, що у статуті вживається два терміни «заступники» і «прокуратори», яким присвячені 8 та 9 арт. Деякі вчені ототожнюють дані поняття і вказують на відсутність чітких меж між «заступником» і «прокуратором». Проте ретельне дослідження даного історичного джерела дає змогу дійти до висновку про те, що все ж різниця між даними особами існувала, адже послугами першого користувалися родичі, хворі та немічні люди, послугами іншого - заможні шляхтичі. Варто також наголосити на тому, що до «заступника» та «прокуратора» висувалися і різні вимоги,